

ישעיה ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב-לבריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכי"ר

גליון מס' 487

ערש"ק פרשת "וילך", ה' תשרי תשע"ה

להקדים ולעשות תשובה!

ה' יתברך זיכה אותנו בטובה שבמתנות - תשובה. בכוח התשובה לשדד מערכות ולפעול ישועות, לשנות את הגורל ולמחוק עוונות. ככל שהתשובה כנה וגדולה יותר, כך כוחה רב יותר, כך ביכולתה לטהר את הנפש ולמרק את החטא. אף שהתשובה יפה בכל יום, הרי שבעשרת ימי תשובה היא יפה ומוכרחת ביותר. הקב"ה ישתבח שמו לעד קרוב בימים האלו יותר מימים רגילים, ובכוח כל אחד מישראל לפעול בימים הללו יותר ממה שיכול לפעול כל השנה כולה. הכתיבה כבר מאחורינו. כולנו מתפללים ומייחלים, מקוים ומצפים שהשנה הבאה עלינו לטובה תהיה שנה ברוכה ומוצלחת יותר מהשנה אשתקד. אף אחד לא יודע לאיזה שנה נכתב. גם בשנה שעברה היו אנשים שלחצו ידים בסוף תפילת ליל ראש השנה ואיחלו בלבביות: לשנה טובה תיכתבו, אך לצערנו השנה הם כבר אינם עימנו... אל לנו להיות אדישים, אל לנו לשבת בחיבוק ידים. גם אם אדם נכתב לשנה לא כל כך מוצלחת בלשון המעטה, עדין בכוחו לשפר, עדין בכוחו לשנות את החתימה ולהטיבה. אסור לתת לאף רגע לחמוק לנו בין הידים בימים אלה. כל רגע צריך להיות מנוצל עד כמה שידנינו מגעת. כל מחשבה ומעשה טוב, כל תורה ותפילה, זהירות בכבוד החבר והארת פנים, יכולה להכריע את הכף, ולא רק את הכף שלו אלא את כף כל העולם כולו! גורל השנה הבאה דומה למנוף שמרים קרוואן. כאשר קרוואן עדין באויר כל נגיעה יכולה להזיזו, אך כאשר המנוף יוריד את הקרוואן ארצה, יוכלו רק בכוח אדיר להזיזו. בעשרת ימי תשובה גורל השנה מונף במנוף. היכולת להטיב ולשפר את הכתיבה בימים האלו היא גדולה. כוחנו עתה רב, בורא עולם מחכה ומצפה לכל מעשה טוב והתחזקות. אל נחכה לחתימה, אל נחכה שיעברו עשרת ימי תשובה, כי אז הדבר דומה לקרוואן שמונח ארצה... בספרים הקדושים מבואר שבימים אלו צריך יותר להתחזק ולהשתפר במצוות של בין אדם לחבירו ולהקדים ולבקש מחילה בטרם יתקדש חג, בטרם נגיע ליום הכיפורים, כי ידועה ההלכה שיום הכיפורים לא מכפר על מצוות של בין אדם לחבירו אלא עד שירצה ויפייס את חבירו! אדם שיודע שפגע באדם אחר, יקדים לבקש את מחילתו ולא יחכה לרגע האחרון. וסיפר הגאון רבי יצחק זילברשטיין שהיה נוכח במקרה נורא. המקרה קרה באחד מבתי החולים. והנה נשמעות צעקות מחרידות: "אמא תסלחי לי, אמא אמא תסלחי לי". הרב נכנס למחלקה ממנה בקעו הקולות והמחזה שניגלה לעיניו היה מזעזע. האמא היתה במיטת חוליה במצב של גסיסה והבת שמן הסתם חטאה כנגדה, מייחלת לכך שהאמא תפתח את עיניה לדקה אחת נוספת, כדי שתוכל לבקש את מחילתה. הבת שהבינה שמדובר ברגעים האחרונים של אמה לא פסקה מלצעוק. הרב שחס וריחם על אותה בת, אסף כמה אנשים וביקש להתפלל יחדיו שהאם תפתח את עיניה. הקדוש ברוך הוא שמע את התפילות, האמא הקשישה פתחה את עיניה והבת ביקשה בדמעות את סליחתה. האמא עוד הספיקה להוציא מפיה את המילה סלחתי, והחזירה נשמתה לריבון העולמים. אחים ואחיות יקרים, אל לנו לחכות לרגע האחרון, החכם מקדים ומכין עצמו כבר בימים אלו. ויהי רצון שנזכה לגמר חתימה טובה!

בכוונות ע"כ:

מספרים על מלך ששלט שנים רבות במדינה ללא עוררין, האזרחים אהבוהו אהבה עזה והוא השיב להם כגומלם. המלך שלא זכה לפרי בטן, החליט ביום מן הימים החלטה נועזת, יעשה הוא מבחן לילדי המדינה, הילד שיעמוד במבחן הצלחה הוא יהיה יורש העצר, לו נתן כתר המלוכה! ומחשבה למעשה, הרצים יצאו דחופים והכרוזים פורסמו, ביום המיועד הגיעו אלפי ילדים למבחן, כשכולם מצפים ומייחלים שיזכו לכתר הנכסף ולתפקיד המתומם! עבדי המלך חילקו עציץ לכל ילד וביקשו שיקהוהו לביתם בזמן המיועד בחלוף שנה בדיוק ישוב כל אחד ועציצו בידו, לראות מה פרח בחיקו! זמן רץ במהרה וכעבור שנה הגיעו הילדים כל אחד ועציצו בידו, הפרחים שצמחו במהלך השנה, היו מרהיבים ביופים, הילדים כבר לא היו בטוחים מי אכן ראוי לזכות בכתר הנכסף. לאחר שעות רבות שהמלך סירי בין הפרחים הנפלאים, קלטה עינו בילד שניצב בצד כפוף ומבויש במקצת. המלך קרא לו ושאל היכן העציץ. הילד הוציא מתוך שקית עציץ ריק שאין בו אלא "שמלתו לעורו" - רגב אדמה רטוב ותו לא! המלך פנה ברוך וביקש לשמוע מדוע העציץ נראה כמות שהוא נראה. הילד החל מגמגם והסביר שחלילה אינו זילול, השקה את העציץ לפי ההוראות ואף מעיניו זלגו דמעות, אולם הזרע, עמד בסירובו, ולי לא נותר אלא בושח וכלימה! המלך עלה לבמה ומיד הכריז שאותו הילד - הוא זכה בכתר הנכסף! לפליאת כולם שהרימו לא גבה אחת, הטעים המלך את בחירתו. דעו לכם, תושבי יקרים, הזרע שטמנתי בכל עציץ ועציץ היה מבושיל, וממילא לא יתכן שיפרח, כל אחד לקחו זרע אחר וזאת לא ציזית ולא ביקשתי, רק הילד הזה עשה את רצוני ומילא בקשתי! נהג ביושר ובאמת ולו כתר המלוכה יאתה (בנוגעם שיה). רעיון נפלא זה יכול לסבר באוזנינו היטב מדוע נבחר יהושע להנהיג את העם, כמו שקוראים בפרשה, אף על גב שעבר בזיונות, שרדף אחרי משה לכל מקום, ואף את ספסלי בית המדרש דאג לסדר ולנקות. יהושוע נהג לפי האמת שקינה בקירבו ולא שם ליבו ללעג הבריות! אחים יקרים, בימים נפלאים אלא עשרת ימי תשובה, המסוגלים הם לתשובה שלימה, מעל לגדר הטבע, עלינו לזכור את אשר לימדנו רבינו ירוחם ממיר זצ"ל, שחיסרון גדול ישנו למי שלא יודע יסורונו, אך גרוע מזאת יהודי אשר לא מודע למעלתו - המיוחדת שה' יתברך נטע בתוכו. נחיה את הנקודה הפנימית אשר בה אנו מצוינים ונזכה להתקרב לחי העולמים ולקיים ההבטחה שניתנה למשה רבינו רעיא מהימנה "סלחתי כדברייך!"

זמני כניסת השבת ויציאת השבת

כניסת שבת	יציאת שבת	רבונו שבת	תם
18:21	19:18	19:54	ת"א
18:06	19:17	19:54	י-ם
18:13	19:18	19:54	חיפה
18:26	19:18	19:54	ב"ש

הפטרה: שובה ישראל ס. מוסיפין מי א-ל כמוך א. מוסיפין וה' נתן וי"א תקעו שופר

מיטעמים לשבת

כן ציוונו הקדוש ברוך הוא שיהיה לכל אחד מישראל ספר תורה ברשותו, שיוכל לקרוא בו תמיד ולא יצטרך ללכת אחריו לבית חבירו, למען ילמד ליראה את ה' וידע להשכיל במצוותיו היקרות והחמודות מזהב ומפז רב, ונצטוונו שישתדל בזה כל אחד ואחד מבני ישראל (ולפיכך דעת רבינו הרא"ש זצ"ל, שבזמן הזה שניקר לימודינו בספרי התלמוד וההלכה, מקיימים ברכישתם מצוה זו!)

(מעייני השבוע)

"וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל" (לא,א)

כתב הרב "נטפי המים" זצ"ל: הגע עצמך, משה רבינו בן מאה ועשרים שנה, נושא את העם ארבעים שנה כאשר ישא האומן את היונק. היו ודאי כאלו שהיו קרובים אליו יותר, תלמידים מסורים. היו ראשי העם, הזקנים, ראשי השבטים, הדיינים. משרי האלפים ועד שרי העשרות, דרגות דרגות. אבל משה רבינו הלך להפרד מכל ישראל, עד האחרון שבהם, לא דיגל על אחד! כולם חביבים, כבנים יחידים!

(מעייני השבוע)

לבבו מאחיו" - ומאידך, כלפי חוץ, עליו לנהוג בחומרה וביד רמה, כדי לקיים את כבוד המלכות - "שום תשים עליך, שתהא אימתו עליך". כידוע היה יהושע עניו מופלג, שהיה מוחזק בעיני עצמו למשרת והיה מסדר את הספסלים בבית המדרש, (ראה תרגום יונתן בפרשת שלח על הפסוק: "ויקרא משה להושע בן נון יהושע" - "כד חמא משה ענוותנותיה דיהושע"), ולכן כשעמד עתה להיות מנהיג ומלך על ישראל, הורהו משה ואמר לו: עניו תהיה רק בלבך פנימה, אבל "לעיני כל ישראל חזק ואמץ" - כלפי חוץ עליך לנהוג באומץ ובחוזק יד...

(מעיינה של תורה)

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" (לא,ט)

כתב בעל ספר "החינוך" זצ"ל: נצטוונו להיות לכל איש מישראל ספר תורה, שנאמר: "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת ולמדה את בני ישראל", כלומר כתבו לכם תורה שיש בה שירה זאת. משורשי המצוה, לפי שידוע שבני האדם עושים כל דבריהם לפי האפשרות שיש להם. על

"בן מאה ועשרים שנה אנכי היום" (לא,ב)

כתב התורת משה: חכמינו אמרו, שלפיכך הטיל המן את הפור על חודש אדר, משום שבחודש זה מת משה רבינו והיה סבור כי בחודש זה יעלה לו בנקל לנצח את ישראל, אולם נעלמה ממנו הידיעה כי בשבעה באדר גם נולד משה רבינו. אם אחרי כאלף שנה ראה המן את זמן מיתת משה כזמן רע לישראל, הרי אז באותה שנה בה נפטר משה, ודאי היו ישראל מתיראים ללחום נגד האומות. על כן אמר להם משה: "היום מלאו ימי ושנותי, ביום זה נולדתי" - גם יום לידתי חל באותו הזמן ואין לכם איפוא כל סיבה להתירא - "חזקו ואמצו אל תיראו ואל תערצו"...

(מעיינה של תורה)

"ויקרא משה ליהושע ויאמר אליו לעיני כל ישראל זוזק ואמץ" (לא,ז)

כתב ה"משך חוכמה": לפי טעמי הנגינה מצטרף המשפט "לעיני כל ישראל" אל המילים "חזק ואמץ". שכן מלך ישראל צריך להיות מחונן בשתי התכונות הללו: עליו להיות עניו בלבו פנימה - "לבלתי רום

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

בשם "פניני התורה", שהרוצה להוכיח אחרים, יכלול עצמו עימם. כמו שנאמר: "הוכח תוכיח את עמיתך - ולא תישא עליו (לבדו) חטא", אלא תכלול גם עצמך. וזהו: "וילך משה, וידבר אל כל ישראל". דיבור הוא לשון קשה, דברי תוכחה. אבל משה רבינו לא ניצב מולם אלא הלך אליהם וכלל עצמו עימם, וכך השפיעו דבריו ועשו פירות!

הגאון רבי שלום עמאר זצ"ל, מחבר הספר "שים שלום" בו יישב את כל קושיות רבינו הרמב"ם זצ"ל על רבינו הרמב"ם זצ"ל, היה שד"ר (שלוחא דרבנן) מטעם חכמי טבריה למדינות המערב. בפרשתנו, בה נצטוונו על כתיבת ספר תורה, נספר מה שמואב בשמו בספר "מעשה צדיקים": יהודי אמיד ממשפחת רבני פינטו, הזמין ספר תורה אצל תלמיד רבינו ה"אור החיים" הקדוש זצ"ל, שכתבו בקדושה ובטהרה ובכוונה יתרה. בסיום כתיבתו הובא הספר לבית העשירי, שעשה סעודה גדולה לאנשי עירו שבאו לשמוח בשמחתו. אך בבוקר, כשביקשו לקרוא בספר - נעלם ואיננו, והשמחה הפכה לתוגה! הגביר זעק זעקה גדולה ומרה, ושקע בדיכאון. שלוש שנים לאחר מכן הגיע לעירו שד"ר מעיר הקודש צפת, ושאל לגביר. הוא סיפר לפי תומו, כי ערב אחד ערכו בצפת "הסגר" (היינו ליל שימורים ללימוד ותפילה) ולפתע נפתחו שערי ההיכל מאליהן. תמהו וניגשו להיכל, ומצאו בו ספר תורה חדש, כלול בהדרו, ועליו שם הגביר ושם עירו. והריהו שם עד היום הזה, ונוהגים בו בקדושה יתירה ביראתם פן ילקח מהם. שמע זאת הגביר, ושמה שמחה גדולה עד מאוד! ככל שהמעשה פלאי, הרי כדברים האלו עצמם נעשה עם כל מצוותינו - דבר אינו נאבד! נתנו פרוטה לצדקה - והיא מעופפת למרום, שמורה שם ב"היכל". למדנו פרק משניות, דף גמרא, האזנו לשיעור תורה, לקלטת מוסר. גמלנו חסד, עשינו טובה - הכל נצבר לזכותנו, ויזכנו ביום הדין לשנה טובה ומבורכת!

(מעייני השבוע)

והייתם לי סגולה

רפואה - סגולה לרפואת ילד חולה, לרכוש עבורו תפילין, אף שלא הגיע עדין לגיל בר מצוה.
רפואה - קריאת תהילים על ידי תינוקות של בית רבן לרפואת החולה, סגולה היא שיבריא ממחלתו בעזרת השם.

(סגולות רבותינו)

מדברי ראש הישיבה הרב"ג ר' יוסף מוזרבי שליט"א

זינור הבנים

השקעה בזמן!

באדם נמצאים שלושה כוחות יסודיים שבאמצעותם יוכל להגיע אל הטוב, וכל אחד מהם שונה מחברו בשורשו ובאופיו, ואלו הם:

א. חסד - שבו שם האדם את עיקרי מעשה החסד לאחרים ומשתדל להטיב עימם ולהשפיע עליהם. ולכן עליו להרגיל את עצמו במידה זו כפי שכתב בספר מגיד מישרים.

ב. יראת שמים - בניגוד לחסד שעיקר פנייתו החוצה. ביראה - צריך הוא לבחון את פנימיותו, וצריך לחשוש לתוצאות מעשיו.

ג. אמת - כוח בקשת האמת מברר את הדרך הנכונה בעבודת ה', בלי לנטות ימין ושמאל, אל צד החסד המופרז או אל צד הביקורת העצמית המופרזת שממעטת במעשים... מי ששורש שאיפתו בחסד, ואף "היראה והאמת" שלו הם "יראה ואמת שבחסד ה'", יתכן ששאיפתו המופרזת להתחסד, תביאהו שיפזר ממונו יותר מיכולתו, וכן אפשר שירחם גם על אכזרים ויגרום על ידי זה אכזריות לרחמנים כמו שאמרו חז"ל על שאול... וכן מידת היראה - גבורה, עלול הוא למעט במעשים טובים, ואפשר שייכשל בגבורה שבטומאה, כי בהתרכזו בעצמו, נופלת בעיניו חשיבות חבריו, וכן אפשר שיתדרדר אל תהום הגאווה, השנאה והעבודה הזרה. זהו גורל הגבורה כשאינה ממוזגת עם החסד ואהבת הזולת. אבל מידת האמת מאחדת כחוט השערה בכל בעיה והחלטה, זהו גדר התורה הקדושה - תורת אמת. "מי שעיקר שאיפתו אמת לא ייכשל לעולמים" כי האמת לא תמשכנו לשום צד של קלקול, כמו החסד והגבורה כשהן לעצמן, אלא אדרבה, היא עצמה תביאהו למיזוג הנכון והאמיתי של החסד והגבורה בהדר השלמות.

חובתינו כהורים "לתפוס" בזמן היכן עומדים ג' הכוחות אלו בילדינו, ולנתב אותם לדרך הנכונה עם השקעה ראויה. לטפח ולרומם את הטוב ולמגר ולכלות את הרע, ובדרך זו נזכה לילדים - חיילים טובים בלגיונו של מלך, ויקויים בהם: "ישראל אשר בך אתפאר".

שלום בית

הכל הבל

כתב הגה"ק בעל ה"בן איש חי" זיע"א במוסריו, שהאישה ככל שתאסוף תכשיטים, ואבנים יקרות, ובגדים נאים ויפים, וכן כלי יקר ותפארת וכבוד, אסור עליה להתגאות ולהתעלות על שום בריה. היות ואומרים אנשי המשל, שלושה אין בהם אמונה. האחד מהם, הוא הזמן. הרבה אנשים התרבה רכושם, ולאחר כן עף מידם. מהם בחייהם ומהם עברו לבניהם, ונאבדו והלכו מהם. וכשהגיעו למצבם זה, נתביישו מאבות אבותיהם, והתחרטו על התגדלותם וגאוותם. אומרים בעלי המשל, אישה אחת ציוותה לכתוב על קברה, נוסח זה: זו פלונית, חייה היו מאה שנה. חייתה בתענוגות והנאות, ילדה שבעים בנים, ורכשה אלף מדינות. אלפיים אניות על שפת הים סדורות, אלפיים עבדים ואלפיים שפחות. ארמונה מצופה זהב, וגגו עשוי אלמוגים, ורצפתו מרופצת באבני בדולח. ספסליה מקושטים ביהלומים, מצעותיה ארוגות בפנינים, תיבותיה מאבני נופך, וכסאותיה מאבני שוהם. תבשיליה ממאות מינים, כלי תזמורתה ינגנו אלף מיני נגינה, ומיני ההנאות ללא חשבון. לפניו יעמדו אלף בחורים, ולידה ישבו מאות ידידים. ולאחר שרכשה כל אלה הנזכרים, שכנה במקום זה, ישנה על העפר, ערומה וריקה מכל הרכוש. התולעים נעשו חבריה במקום הבחורות והידידות. כל מי שיראיה במראה זה, לא יתגאה בענייני הזמן. חכם אחד אמר לתלמידו, בני מה שבידך בעולם הזה, אינו רכושך. כי תתבונן על מצבם, ותראה מה ששייך לך, היה אצל זולתך, ולאחר כן בא אליך, הסתובב הרוח ויסתובב, הסתובב הרוח ויסתובב.

עוד שמענה הנשים, אלו הדברים אשר אמר אדונינו המלך שלמה, אשר היה מלך בן מלך, עליו השלום, ואלו פירוש הדברים: הבל הבלים אמר קוהלת הבל הבלים הכל הבל - ומה צריכה האישה לזכור? "סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם".

חבל על נשים יראות ושלימות המבזבזות חיהן להבל וריק, רוב ימיהן הולכים על קנאת איש מרעהו ואישה מרעותה ומה עלתה בידן?... ינצלו את הימים לתפילה על הבנים. לקירבת ה' ויזכו לשני שולחנות בעולם הזה ובעולם הבא, מלאים זיו ומפיקים נוגה, נאה זיום בכל העולם.

אמרי שפר

- החיד"א הקדוש אומר: עצ"ת ה' היא תקום, ר"ת ענוה צדקה תורה - כי אלו השלושה נפלאים להנצל מכמה עברות - ולכפרת עוונות.
 - הבעל שם טוב הקדוש אומר: החוטא במחשבה - בניו מצערים אותו. בדבור חוטא - אשתו מצערותו. במעשה - יש לו צער מרכושו.
 - הרה"ק רבי מנדל מויטבסק אומר: יראת חטא - פרושו לפחד מפני החטא עצמו יותר מאשר מפני העונש הבא בעקבותיו.
 - הרה"ק רבי יהודה החסיד אומר: אין אדם יכול להחזיק טובה לעצמו שאלמלא הבושה שברא הבורא לא היה אדם נקי מעברה.
- (פתגמים נבחרים)

עַל כֵּן יֹאמְרוּ הַמוֹשְׁלִים - מוֹשֵׁל וְנִמְשָׁל

כי מספר הפודים כמספר המטבעות. התחילו נוהגים כך. ברם, בשעת מעשה לא אצר האיכר כוח לכבוש את יצרו, וכשראה שהסוחר אינו מבחין במעשיו, היה ממחר לשלוח ידו בחשאי, נוטל מטבע מערמת המטבעות שבצלחת ומשלשלה לתוך כיסו. ממילא, הלא תבינו, כי הסוחר היה משלם לו אחר כך לפי מספר המטבעות שבצלחת.

אף העשיר דנן, סיים ה"חפץ חיים" ז"ל ואמר, נוהג כמנהגו של אותו איכר "פיקח". הרי תלויים אנו בחסדיו יתברך, שישפיע עלינו את ברכתו, והוא יתברך ציוה עלינו בתורה (שמות כ"ט): "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת וגו'", ואמרו חז"ל, כי מן השבת מתמשך השפע לכל ימות החול. כיון שכן, הרי כל פרנסתו של אדם בשאר ימות השבוע מן השבת היא נמשכת, ואם הוא מערים על השבת ומקצץ ממנה שעות מלפניה ומאחריה, הרי נמצא, שאינו אלא מרמה את עצמו, כי בכך הוא מקטין אתה שפע שמשפיעה השבת על שאר ימות השבוע...

(משלי החפץ חיים)

אחד העשירים במוסקבה היה נוהג מנהג של תהפוכות ומערים, כביכול, על עין של מעלה - מוסיף מן הקודש על החול. בערבי שבתות היה מאחר בסגירת בית מסחרו, ואילו במוצאי שבתות היה מקדים הרבה בפתיחה. על אותו עשיר המשיל ה"חפץ חיים" ז"ל משל זה: מעשה באיכר, שהיה מביא תבואה למכירה לסוחר יהודי. וכך הסכימו ביניהם המוכר והקונה, שבשעה שהיו שוקלים את שקי התבואה במאזנים, היה הסוחר חורט חריץ בקיר, ואחר כך היו שניהם סופרים את החריצים וידעו, שכמספר החריצים, כן מספר הפודים (פוד - יחידת משקל רוסית, כ 16 ק"ג) של תבואה שהביא האיכר. לימים נמלך האיכר בדעתו והחליט, שדרך זו של חשבון סכנה יש בה, שהרי יכול הסוחר לטשטש אחד הסימנים שעל הקיר, ואז הן הוא מפסיד פוד של תבואה. לכן בא והציע לסוחר דרך אחרת: כנגד כל פוד של תבואה ששקל במאזנים, ישים הסוחר מטבע על גבי צלחת, ואחר כך ימנו את המטבעות וידעו,

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

מחול על הקודש וצריך להזהיר בזה גם את הנשים. ומצות התוספת נוהגת בכל חמשת העינויים, וכן צריך לפרוש ממלאכה ומאיסור שבות מבעוד יום, וזמן התוספת הוא מעט קודם שקיעת החמה, ודי אפילו בכל שהוא מן התורה כל זמן שלא שקעה החמה. ואם הפסיק אכילתו מבעוד היום גדול, יכול לחזור ולאכול כל זמן שלא קיבל עליו בפירוש את התענית.

אין לאכול בערב יום הכיפורים אלא מאכלים קלים שנוחים להתעכל, כדי שלא יהיה שבע ומתגאה כשיתפלל. וכן אין אוכלים דברים המחממים את הגוף, ולא מאכלי חלב שמרבים את הזרע, כדי שלא יבוא לידי קרי, אבל בסעודת שחרית נוהגים לאכול מאכלי חלב. ולא יאכלו דברים המרבים כיחה וניעה כגון שומשמן וכיוצא בזה וגם הם מעלים גרה ואינם נוחים לאכילה בערב יום הקדוש הזה.

הנשים מדליקות נרות בערב יום הכיפורים כמו בליל שבת ומברכות "להדליק נר של יום הכיפורים". והברכה צריכה להיות לפני ההדלקה, אבל מנהג אשכנז שמדליקות לפני הברכה, ואין לברך "שהחיינו" בשעת ההדלקה, אלא יכוונו לצאת בברכת שהחיינו של "כל נדרי", ומכל מקום אם ירצו לברך, לא יברכו אלא עד גמר ההדלקה, כי בה מקבלת עליה תוספת יום הכיפורים, ולכן אל תברכנה שהחיינו כל עוד נעליהן ברגליהן.

מציעין בבית הכנסת מצעות נאות ומרבים בנרות, אבל אין מברכים על הדלקה זו. ופורסים מפה יפה על השולחן כמו בשבת. ולובשים בגדים נאים ונקיים ביום הכיפורים.

נוהגים ההורים לברך את בניהם לפני הליכתם לבית הכנסת, שאז כבר חל קדושת היום, ושערי רחמים נפתחים ומתפללים בברכה זו שיחתמו לחיים טובים, ושיהא לבם נכון בירתא, ה' ומתחננים בבכי ובדמעות שתקובל תפילתם, וגם הבנים והבנות מתעוררים באותה שעה ללכת בדרך טובה ולשמור את מצוות התורה.

(הבית היהודי)

נבילות ח"י.

יש נוהגים לתת את עופות הכפרות לעניים, אבל עדיף יותר לפדותם בממון ולתת את הכסף לעניים כדי שלא יתבייש העני ויחשוב, שלאחר עני הרגיל אצלו ויודע בו שלא יתבייש, יכול לתת לו את העופות עצמם, מפני שלפעמים נהנה יותר שהיא הנאה ללא טורח. ונהגו שבעל הבית מברך על כיסוי הדם, והברכה היא "על כיסוי הדם בעפר", ואם יש הרבה עופות לשחוט יברך בעה"ב על הראשונה, ואחד מבני הבית על השניה, וכן על זה הדרך.

עבירות שבין אדם לחבירו אין יום הכיפורים מכפר עד שיפייסנו, ואפילו הקניטו רק בדברים צריך לפייסו, ולכן כל אדם צריך לבקש מחילה מאדם לנשק ידי הוריו בערב כיפור לעת ערב ולבקש מהם מחילה, ואם הבן שוטה ולא ביקש - יאמרו הוריו בפייהם שהם מוחלים לו, וכן הבעל ימחל לאשתו ולא אשר בזוזה מהבית שלא כרצונו, וכל תלמיד יבקש מחילה מרבו, וטוב שהחזן יכריז קודם כל נדרי: "רבותי מחלו זה לזה", ויענו הקהל "מחלנו" כדי שיתעורר סניגוריה על עם ישראל, וכן הנהיג הבן איש חי זצ"ל.

מצוה לטבול בערב יום הכיפורים, אבל לא יברכו על הטבילה. ונהגו לקבל מלקות לאחר תפילת מנחה ולומר וידוי באותה שעה, שמתוך כך יתעורר לשוב בתשובה.

מתפללים מנחה בעוד היום גדול לפני סעודה המפסקת, והיחיד אומר אחר תפילת י"ח וידוי ו"על חטא" כמו ביום הכיפורים, והטעם שמתודים לפני הסעודה - יש אומרים שחששו שמא ישתכר בסעודה ולא יוכל להתודות, וי"א שמא יחנק בעת הסעודה קודם שיתודה. ובאמצע היודוי ועל החטא, לא יענה אמן בדרכות, אלא ינהג כמי שנמצא בקריאת שמע וברכותיה.

בסעודה המפסקת יש נוהגים לטבל את הפת בסוכר לאחר ברכת המוציא, אבל צריך להביא גם מלח ולטבל בו את הפת. וצריך להפסיק אכילתו ושתייתו מבעוד יום, שמצוה מן התורה להוסיף

מצוה לאכול בערב יום הכיפורים ולהרבות בסעודה, ואסור להתענות בו אפילו תענית חלום. ועל פי הקבלה צריך לאכול שיעור שני ימים אם יוכל בכך, כדי לתקן יום זה באכילה מה שצריך ליום זה ומה שצריך ליום מחר, והאדם יעשה כל מעשיו לשם שמים, ומצוה לאכול דגים בערב יום כיפור בשחרית דוקא. ועיקר המצוה להרבות בסעודה היא רק ביום, אבל בליל יום כיפור אין מצוה לאכול.

גם הנשים חייבות לאכול בערב יום הכיפורים. וגם חולה שאינו מתענה ביום הכיפורים מחשש סכנה לחייו, צריך לאכול בערב כיפור, משום תעניתו בלילה לשעות.

מותר לקחת אמצעי בערב כיפור, כדי שיוכל להתענות בקלות בכיפור, וכן מותר לעשות סגולות שונות בערב כיפור, כדי שלא ירגישו את הצום. וכן מותר לבלוע כדורים בערב כיפור שבזה ישקט את הרעב, שבכל פעם נימוק גרעין אחד שבתוך הכדור וזה מועיל נגד הרעב, והטעם שמותר - כיון שביום כיפור עצמו האדם אל עושה פעולה כל שהיא.

כבר נתפשט המנהג לעשות "כפרות" בערב יום הכיפורים, ויש למנהג זה סמך גם על פי הפשט וגם על פי הקבלה. ונוהגים ליקח תרנגול זכר לזכר, ותרנגולת נקבה לנקבה ובחרים בתרנגולים לבנים. ולמעוברת לוקחים תרנגול ושתי תרנגולות. ומי שאין ידו משגת - די אפילו בתרנגול ותרנגולת לכל בני הבית.

בשעה שמסבב הכפרות על ראשו יאמר: זה חליפתי תמורת כפרתי, ולנקבה יאמר חליפתך כתמורתך כפרתך (בצירי תחת התי"ו), ויש לו לאדם להרהר בתשובה באותה שעה ולחשוב שכל הנעשה בעוף דוגמת ד' מיתות בית דין, היה ראוי להעשות בו. וצריך לזהר לשחוט העופות אצל שוחט מומחה וירא שמים, ובמקום שמתקבצים הרבה יחד, והשוחטים נייעורים כל הלילה ועל ידי כן אינם מרגישים בפגימות הסכין, טוב יותר לשחוט את הכפרות כמה ימים לפני כיפור, כי כל עשרת ימי תשובה הוא זמן לכפרות, או שיעשו את הכפרות במעות, ועל ידי זה יצלו מאיסור